

М. В. Кочеровкандидат юридичних наук, старший викладач кафедри адміністративного права
ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

СУЧАСНА ДОКТРИНА РЕФОРМ В ОРГАНАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ: НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Стаття присвячена питання розроблення напрямів реалізації подальших реформ в органах поліції, які мають стати складовою сучасної доктрини реформ.

Звертається увага на те, що подальші реформи в органах поліції мають ґрунтуватися на принципах системності, об'єктивності, безперервності, верховенства закону, децентралізації, тісної співпраці з населенням, добросовісності. Подальші напрями реформ в органах поліції мають ґрунтуватися на глибокому аналізі та оцінці того, що було реалізовано, які результати було отримано, чому щось не вдалося реалізувати, а також враховувати стан національні та глобальні загрози, стан злочинності та правопорушень у державі.

Реформи поліції мають узгоджуватися з напрямами державної політики, яку реалізує Національна поліція у сферах охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

Обґрунтовується, що напрями подальших реформ в Національній поліції мають полягати у такому: слід прийняти Стратегію протидії злочинності в Україні до 2025 року та План реалізації цієї стратегії; ґрунтуючись на загальнодержавній Стратегії протидії злочинності та Плану реалізації цієї Стратегії МВС України має розробити відомчу Стратегію протидії злочинності, реалізація якої має бути покладена не всі центральні органи виконавчої влади, діяльність яких спрямовує та координує МВС України; удосконалити нормативно-правове регулювання статусу оперативних підрозділів та органів досудового розслідування з питань розкриття та розслідування злочинів; удосконалити нормативно-правове регулювання діяльності кримінальної поліції, патрульної поліції, органів досудового розслідування, підрозділів превентивної діяльності з питань протидії злочинності.

Ключові слова: реформи, поліція, доктрина, МВС України, напрями, реалізація.

Постановка проблеми. Аналізуючи всі заходи Стратегії розвитку системи Міністерства внутрішніх справ України до 2020 року, які здійснюють МВС України та Національна поліція, та інші вектори подальшого розвитку Національної поліції, можна узагальнити такі напрями подальших реформ в поліції, які умовно можна поділити на зовнішні та внутрішні: зовнішні напрями – пов'язані з існуючими викликами та загрозами, які мають подолати МВС України та Національна поліція (злочинність, протидія кримінальним та адміністративним правопорушенням тощо); внутрішні напрями реформ – спрямовані на створення ефективної системи врядування, прозорості та підзвітності діяльності Національної поліції. Ці напрями можна поділити на такі складові: розвиток кадрового потенціалу; соціальний захист поліцейських; протидія корупції; удосконалення системи управління органами та підрозділами поліції; оптимізація організаційної структури та чисельності поліції.

Подальші напрями реформ в органах поліції мають ґрунтуватися на глибокому аналізі та оцінці того, що було реалізовано, які результати було отримано, чому щось не вдалося реалізувати. Такий аналіз має бути основою подальших процесів удосконалення діяльності поліції.

Тому актуальним стає питання розроблення напрямів реалізації подальших реформ в органах поліції, які мають стати складовою сучасної доктрини реформ.

Стан наукових досліджень. Питанням реформ в органах Національної поліції значну увагу приділено у працях О. Бандурки, В. Бесчастного, І Зозулі, М.Калашника, М. Левицької, А. Леухіної, Н.Матюхіної, Р. Мельника, Т. Мінки, О. Негодченко, В. Плішкіна та інших. Чималу увагу автори приділили оприлюдненню науково обґрунтованих зауважень, пропозицій, рекомендацій щодо удосконалення діяльності поліції. Проте значної актуальності набувають питання напрямів сучасної доктрини

реформ, які є актуальними і потребують вирішення.

Мета статті – на підставі аналізу сучасних концептуальних документів та проблем, існуючих в практичній діяльності Національної поліції, запропонувати шляхи подальшого розвитку її служб та підрозділів.

Викладення основного матеріалу.

В цьому контексті варто звернути увагу на те, як оцінюють реформи експерти. Так, на думку О.Н. Ярмиша, реформа поліції має незавершений характер. За великим рахунком, кардинальні зміни відбулися головним чином у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку, передусім через створення патрульної поліції. Глибоких якісних змін у роботі кримінальної поліції та слідства не відбулося. Підвищена, а інколи й виключна, увага ініціаторів реформ до підрозділів патрульної поліції є зрозумілою, але уповільнення, а потім і фактична втрата темпів реформи в цілому не можуть бути виправданими. Понад те, така ситуація містить у собі загрозу «відкату» реформи взагалі [1, с. 18].

У зв'язку з чим актуальною стає питання системності, поступовості та безперервності реформ, а також її плановості.

Це означає, що поліція має розглядатися не ізольовано, не як самостійний об'єкт реформування, а як складова частина інституційної системи. До цієї системи, поряд із самими правоохоронними органами, входять кадровий, матеріально-технічний, правовий та ідеологічний компоненти. У свою чергу, правоохоронна система як підсистема входить до складу системи більш загального порядку – державно-правової. Національна поліція є органічною системою, де функціонування кожної складової залежить, так чи інакше, від інших. Ситуація, що склалася нині (фактичне залишення в стані статичності в межах однієї системи різних за своєю суттю елементів), може призвести до провалу реформи, перемоги старого над новим [1, с. 18].

Можна констатувати той факт, що сьогодні дещо недостатньо приділяється увага реформам у сфері протидії злочинності Національною поліцією, удосконаленню діяльності оперативним та слідчим підрозділів саме відповідно до сучасного стану злочинності у державі. Такий стан речей не є випадковим, адже сьогодні реформам саме в цій сфері на державному рівні не приділено належної уваги.

в державі відсутній комплексний стратегічний документ яким закріплено не тільки загально

державну політику в сфері протидії злочинності, але й реформи Національної поліції у цій сфері. Стратегічне планування та програмне забезпечення як реформ, так і державної політики у сфері протидії злочинності як на загальнодержавному, так і на відомчому рівні відсутнє. Хоча не можна не звернути увагу на багатовекторний підхід до питання програмування протидії не всієї злочинності, а окремих її видів або зменшення криміногенності відповідної сфери (корупція, незаконний обіг наркотичних засобів, дитяча злочинність). Відповідно реформи поліції і відбуваються у цих сферах. Такий несистемний і не комплексний підхід щодо протидії злочинності призводить саме до складного стану криміногенної ситуації в нашій державі.

Досі залишається проблема, яка, на наш погляд, полягає в тому, що сьогодні немає виваженого прогнозованого підходу на державному рівні до формування різних стратегій у безпечовому секторі (або правоохоронних стратегій), а також відмічається гальмування щодо реалізації правоохоронних стратегій в окремих сферах, що впливає на ефективність запобігання окремим видам злочинів і злочинності в цілому та вказує на недоліки програмування на державному рівні [2, с. 71].

В державі на сьогодні діють різні галузеві стратегії, концепції та програми із запобігання злочинності як в окремих сферах, так і окремих її видів. Проте є низка недоліків, на які слід звернути увагу. Це:

1) відсутність на сьогодні державних стратегій щодо протидії організованій злочинності й тероризму, а також відповідних цільових програм у цьому напрямі;

2) відсутність державної програми з реалізації Стратегії державної міграційної політики в Україні до 2025 року;

3) відсутність вже тривалий час розроблених та ухвалених на державному рівні як стратегій, так і відповідної програми із забезпечення громадської (публічної) безпеки в Україні;

4) запізнення як у реалізації правоохоронних стратегій в окремих сферах, так і в їх розробці, що може негативно вплинути на ефективність запобігання окремим видам злочинів і злочинності в цілому [2, с. 74].

З огляду на викладене, є всі підстави вважати, що сфера протидії злочинності потребує суттєвих реформ. Реформи в Національній поліції у сфері протидії злочинності мають реалізовуватися у таких напрямках, які можна поділити на напрями загальнодержавного значення

та відомчого. Сьогодні реформи у сфері протидії злочинності в органах Національній поліції повинні бути комплексними, а реалізація цього процесу має здійснюватися шляхом удосконалення організаційного, інформаційного, науково-методичного й нормативно-правового забезпечення зазначених реформ.

На нашу думку, реформування органів Національної поліції та законодавства з протидії злочинності полягають у такому:

Слід прийняти Стратегію протидії злочинності в Україні до 2025 року та План реалізації цієї стратегії. У процесі формування Стратегії та Плану, а також інших оперативних програмних документів мають бути враховані: положення чинних нових стратегічних документів у сфері забезпечення національної безпеки за різними напрямками; результати виконання раніше прийнятих програмних документів у цій сфері; результати оцінки стану та тенденції розвитку рівня злочинності в Україні, основні глобальні та національні загрози та ризики злочинності; можливості та ресурси держави протидіяти злочинності, забезпечувати, у тому числі й фінансувати, заходи з виконання Стратегії та Плану її реалізації на національному, регіональному та локальному рівнях.

Ґрунтуючись на загальнодержавній Стратегії протидії злочинності та Плану реалізації цієї Стратегії МВС України має розробити відомчу Стратегію протидії злочинності, реалізація якої має бути покладена не всі центральні органи виконавчої влади, діяльність яких спрямовує та координує МВС України. Відомча стратегія має визначати не тільки завдання Національної поліції з реалізації стратегії, але й реформи, які мають здійснюватися в органах поліції і бути спрямованими на удосконалення діяльності служб та підрозділів поліції з розкриття та розслідування злочинів, протидії злочинності.

Слід переглянути та удосконалити статус оперативних підрозділів та органів досудового розслідування, як основних суб'єктів протидії злочинності, а саме їх повноваження у цій сфері, форми та методи діяльності.

Для ефективного функціонування Національної поліції у сфері протидії злочинності потрібно: Оптимізувати чисельність оперативних підрозділів поліції, усунути дублювання повноважень, удосконалити взаємодію між оперативними підрозділами, органами досудового слідства, кримінальною поліцією та поліцією превенції з питань профілактики злочинності.

Дуже важливим напрямком сучасної доктрини реформ в органах поліції має стати удосконалення кадрової складової, кадрове планування, тобто визначення потреб у персоналі служб та підрозділів поліції. Кадрове планування дозволяє визначити, якою має бути чисельність Національної поліції, а також конкретних служб та підрозділів. Кадрове планування також дозволяє визначити й вимоги, що висуваються до конкретної посади поліцейського. Також завдяки кадровому плануванню забезпечується правильний і оптимальний підбір, розстановка, переміщення, скорочення персоналу, підвищення рівня професіоналізму поліцейського.

Одним із принципів демократичного управління кадрами є утримання досвідченого персоналу. Досліджувана нами складова державної політики МВС України у правоохоронній сфері має бути спрямована на створення умов, які забезпечують залишення на роботі досвідченого персоналу.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене слід зазначити, що подальші реформи в органах поліції мають ґрунтуватися на принципах системності, об'єктивності, безперервності, верховенства закону, децентралізації, тісної співпраці з населенням, доброчесності. Подальші напрями реформ в органах поліції мають ґрунтуватися на глибокому аналізі та оцінці того, що було реалізовано, які результати було отримано, чому щось не вдалося реалізувати, а також враховувати стан національні та глобальні загрози, стан злочинності та правопорушень у державі.

Реформи поліції мають узгоджуватися з напрямками державної політики, яку реалізує Національна поліція у сферах охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

Напрями подальших реформ в Національній поліції мають полягати у такому: слід прийняти Стратегію протидії злочинності в Україні до 2025 року та План реалізації цієї стратегії; Ґрунтуючись на загальнодержавній Стратегії протидії злочинності та Плану реалізації цієї Стратегії МВС України має розробити відомчу Стратегію протидії злочинності, реалізація якої має бути покладена не всі центральні органи виконавчої влади, діяльність яких спрямовує та координує МВС України; удосконалити нормативно-правове регулювання статусу оперативних підрозділів та органів досудового розслідування з питань розкриття та розслідування злочинів (повернути оперативно-

розшуковим підрозділам право проводити за власною ініціативою оперативно-розшукові заходи; забезпечити відновлення належної координації та взаємодії між різними підрозділами в системі Національної поліції України); удосконалити нормативно-правове регулювання діяльності кримінальної поліції, патрульної поліції, органів досудового розслідування, підрозділів превентивної діяльності з питань протидії злочинності; спираючись на науковий підхід, з врахуванням стану криміногенної ситуації у державі, рівня злочинності та правопорушень вжити заходів щодо оптимізації чисельності служб та підрозділів поліції.

Список використаних джерел:

1. Ярмиш О. Виступи експертів. Розбудова цілісності і добросовісності під час реформування поліції. Досвід України : аналіт. доп. та матер. спеціаліз. Міжнар. конф. (17 квіт. 2019 р., м. Київ) / [за ред. О. Д. Маркєєвої та Л. І. Полякова] ; Національний інститут стратегічних досліджень ; Центр досліджень армії, конверсії та роззброєння ; Женевський центр безпечного урядкування. – Київ : НІСД, 2019. – 112 с.
2. Титаренко О.О. Стан стратегічного планування та програмного забезпечення у сфері протидії злочинності в сучасних умовах. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. № 1 X20). 2019. С. 66-79.

Kocherov M. V. Modern doctrine of reforms in the bodies of the National Police of Ukraine: directions for implementing

The article is devoted to the development of directions for the implementation of further reforms in the police, which should become part of the modern doctrine of reforms.

Attention is drawn to the fact that further reforms in the police should be based on the principles of system, objectivity, continuity, rule of law, decentralization, close cooperation with the population, integrity. Further directions of reforms in the police should be based on in-depth analysis and assessment of what has been implemented, what results have been obtained, why something has not been implemented, as well as the state of national and global threats, crime and crime in the country.

Police reforms should be in line with the directions of the state policy implemented by the National Police in the areas of protection of human rights and freedoms, combating crime, maintaining public safety and order.

It is substantiated that the directions of further reforms in the National Police should be as follows: the Strategy for Combating Crime in Ukraine until 2025 and the Plan for Implementation of this Strategy should be adopted; Based on the national Strategy for Combating Crime and the Implementation Plan of this Strategy, the Ministry of Internal Affairs of Ukraine should develop a departmental Strategy for Combating Crime, the implementation of which should not be entrusted to all central executive bodies directed and coordinated by the Ministry of Internal Affairs of Ukraine; to improve the regulatory and legal regulation of the status of operational units and bodies of pre-trial investigation on the detection and investigation of crimes; to improve the legal regulation of the activities of the criminal police, patrol police, pre-trial investigation bodies, units of preventive activities on combating crime;

Key words: *reforms, police, doctrine, Ministry of Internal Affairs of Ukraine, directions, implementation.*